

BANNINGPRIJS 2004 – RAPPORT VAN DE JURY

Vandaag wordt voor de vierde keer een Banningprijs uitgereikt. De eerste keer gebeurde dat, georganiseerd door de Arbeidersgemeenschap der Woodbrookers, in de Banningzaal in Bentveld. De inzenders toen stond het vrij een onderwerp te kiezen binnen criteria die de jury had gesteld. De winnaar van die prijs in 1989, was Dick Pels en degene die een eervolle vermelding kreeg voor het essay ‘Kiezen voor vrijheid’, was Wouter Bos, nu leider van de Partij van de Arbeid.

De tweede en derde keer dat de prijs werd uitgereikt, werden de inzenders gebonden aan een min of meer actueel thema. In 1991 was dat ‘burgerschap en burgerzin’, met als winnaar Ido de Haan, en in 1993 ‘de natie’, met als winnaar Pieter Hilhorst.

De vorig jaar na vijftien jaar door de Vereniging voor Zingeving en Democratie opnieuw ingestelde prijsvraag had als thema: ‘de commercialisering van de samenleving’. De inzenders werd gevraagd over een favoriete tekst uit gedicht, boek of popsong een essay, opstel of column in maximaal 2000 woorden te schrijven. Een tekst die aanspreekt, iets ‘doet’, een tekst waaruit levensvisie en een opvatting over mensen en menselijk samenleven spreekt, optimistisch dan wel pessimistisch.

Dit keer zijn er drie genomineerden voor de prijs. In alfabetische volgorde: Leonie Ansems de Vries, Richard Esser en Sjoerd Hauptmeijer. Zij hebben creatief mooie passages gekozen uit teksten, waardoor zij zich geïnspireerd voelen en die getuigen van een optimistische levensvisie.

De jury en redactie van S&D oordeelden als volgt:

Leonie Ansems de Vries, derdejaars studente Politics aan de University of Sussex, koos voor een metafoor uit *De ontdekking van de hemel* van Harry Mulisch, die in het kort luidt: ‘dat niet alles in het honderd loopt is te danken aan de wereld achter de Gouden Muur’.

De centrale oproep in het artikel van Leonie is te voorkomen dat de relatie tussen overheid en burger wordt verbroken. Het is een mooie gedachte, maar het artikel is ondoorgrondelijk. Wat stelt de suggestieve en mysterieuze metafoor van Mulisch over die Gouden Muur nu eigenlijk precies voor?

Sjoerd Hauptmeijer studeerde Internationale Bedrijfskunde aan de Universiteit van Maastricht en is nu tweedejaars student Politicologie aan de

Universiteit van Leiden. Hij koos voor de woorden van Robert Kennedy:

‘Some men see things as they are and ask why?

I dream of things that never were and say why not?’

Bij de droom van Robert Kennedy en de op zichzelf mooie hartekreet van Sjoerd om daarbij ‘zijn mannetje te staan’, miste de jury de vraag wat ons ervan af houdt betere mensen te worden. Taal en wijze van formuleren zijn verrassend, maar de argumentatielijijn ontbreekt.

Dan komen we bij de inzending van Richard Esser, student bos-en natuurbeheer aan de Universiteit van Wageningen. Hij koos voor een citaat uit *Walden, or life in the woods* van Henri Thoreau:

‘Een mens is rijk in verhouding tot het aantal dingen dat hij zich kan veroorloven om met rust te laten.’

Hoewel Richard de vraag oproept waarom het mis ging met het Walden van Frederik van Eeden, terwijl kloostergemeenschappen met vergelijkbare idealen eeuwenlang wel slaagden, heeft hij een concreet en persoonlijk verhaal geschreven over bewust gekozen en selectieve consumptie. Het laat impliciet zien, dat de vrije markt zich daar niet principieel tegen verzet

en de mogelijkheid daartoe zelfs vooronderstelt. In een communistisch systeem zou zulke selectieve consumptie niet mogelijk zijn.

De jury beoordeelde zijn inzending als het meest doordachte essay en het is een mooi statement geworden in S&D, het maandblad van de Wiardi Beckman Stichting, het wetenschappelijk bureau van de Partij van de Arbeid.

Richard is dan ook de winnaar van de eerste prijs.

De twee eervolle vermeldingen zijn voor Sjoerd Hauptmeijer en Leonie Ansems de Vries.

Verder zijn de drie genomineerde essays opgenomen in een fraaie Banning-special die is gemaakt in samenwerking met Socialisme & Democratie, met daarin ook fragmenten uit het essay 'Kiezen voor Vrijheid' uit 1989 van Wouter Bos.

Dames en heren, de rode dominee Willem Banning droeg, als intellectueel en als schrijver van brochures als 'wat dunkt u van de mens', bij aan de vernieuwing van de SDAP. Hij was een denker en een doener. Hij wilde de wetmatigheden van het politieke handelen niet laten heersen over de wetten van de geest, had overtuigingskracht en werd de ideologische stichter van de PvdA, 'erflater' zoals hij in S&D van mei-juni wordt genoemd. Wat betreft de prijs die in zijn naam werd ingesteld, tenslotte nog een citaat uit het verslag van de eerste jurybijeenkomst op 11 januari 1987:

'Hoofdcriterium van deze wedstrijd is vanaf het begin: het aanmoedigingsaspect... jonge mensen moeten worden aangemoedigd.'

Uit de discussie die hierna volgt mag blijken, dat de geest van Banning over jong en oud nog vaardig is.

Wij feliciteren Richard Esser, Leonie Ansems de Vries en Sjoerd Hauptmeijer met de zojuist verschenen Banningspecial.

Jury: Joop van den Berg (hoogleraar parlementaire geschiedenis), René Cuperus (Wiardi Beckman Stichting, eindredacteur S&D), Mariette Hamaker (huisarts), Liesbet van Zoonen (hoogleraar media en populaire cultuur).

Coördinatie namens de Vereniging AG: Mieke Groen & Johan van Workum
Amsterdam, 11-6-2004